

Lektionsplan – Kalaallisut – udskoling

Vi anbefaler at du starter forløbet med intro-lektionen som du finder [her](#). Elevhæftet kan supplere undervisningen, og eleverne kan tage det med hjem og vise til deres forældre. Nogle af aktivitetsarkene findes i forenklet form i elevhæftet.

Lektion 1: Lingvistik

Forberedelse

Print [navneskilte](#) til klasseværelset ud og klip dem fra hinanden.

Materialer

Elefantsnot til at hænge navneskilte op med.

Lektionsplan

1. Film: Q's Greenland **(1 min.)**

Se [denne film](#) som er en intro til det grønlandske sprog. NB. filmen er på engelsk.

2. Navneskilte til klassen **(44 min.)**

I starter dette forløb med at hænge navneskilte på forskellige genstande inde i klassen. Lad ordene hænge mens I arbejder med forløbet. På forløbets sidste dag quizzes eleverne i ordene. Hvor mange har de lært?

Start med at lytte og gentage ordenes udtale. Find lydfilerne [her](#).

Hjælp derefter hinanden med at hænge skiltene op i klassen.

Find evt. flere ord i ordbogen [her](#).

Ekstra: Hvis der er tid til overs, kan I synge *Mester Jacob* på grønlandsk

Find teksten [her](#).

Husk at p udtales som b, og t som d – altså hedder han Bii-dak, og det heder sianer-ba-lub-bårk

Husk at k udtales som g – altså hedder det ma-gi-git (hvor det sidste g er blødt som i kage)

Hør sangen sunget på grønlandsk [her](#).

Lektion 2: Ordenes opbygning

Forberedelse

Print aktivitetsarket [Et billedskabende sprog](#) ud til alle elever.

Lektionsplan

1. Slideshow + lydfiler om det grønlandske sprog **(24 min.)**

Billedtekster

1. Grønlandsk udspringer af den inuit-aleutiske sprogstamme. Historisk er den altså slet ikke forbundet med dansk, som kommer fra den indoeuropæiske sprogstamme, og derfor er der ikke mange fællestræk mellem dansk og grønlandsk. De inuit-aleutiske sprog tales i Grønland, Canada, Alaska og Rusland, altså de arktiske lande rundt om nordpolen.
2. Det grønlandske sprog er polysyntetisk. *Poly* betyder mange. *Synthesis* betyder sammensætning. Så når et sprog er polysyntetisk, betyder det at et ord kan bestå af mange små dele der er sat sammen. Derfor kan de grønlandske ord blive meget laaaaaange. Man kan sige at man bygger det grønlandske sprog op som en række legoklodser som man sammensætter til et ord.
3. Et ord består af en stamme og en række tilhæng (affikser). Hvis ordet er et verbum (udsagnsord), er der også en endelse. Eksemplet viser sætningen: Han/hun har en hund.
4. Selvfølgelig forkorter grønlændere en del af de lange ord, især når de skriver sms'er.
5. Det grønlandske sprog er et billedligt sprog. Det betyder at de fleste ord på grønlandsk beskriver det de betyder. Man kan sige at når man taler grønlandsk så er det ligesom at

male et maleri. Det er i ordenes opbygning at betydningen kommer frem. For eksempel hedder musik på grønlandsk *nipilersorneq* som direkte oversat betyder at lave lyde.

6. Mange danske ord er blevet optaget i det grønlandske sprog som låneord. Men deres udtale er ændret lidt. I gamle dage blev *r* som regel til *l*.

7. I dag skrives ser låneordene mere genkendelige ud. Men hvis de slutter på en konsonant, får de næsten altid tilføjet et *i*.

Lydfiler:

1. Lyt til [det længste grønlandske ord](#). Ordet er 94 bogstaver langt og betyder: Endnu en gang forsøgte de at bygge en kæmpe radiostation, men det var tilsyneladende stadig kun på tegnebrættet. Ordet er først og fremmest lavet for sjov, og grønlandske ord bliver ikke helt så lange i praksis. Men de bliver meget lange.

2. Lyt: Sådan udtales [Kalaallisut](#). Grønland hedder Kalaallit Nunaat. Det betyder Grønlændernes Land. Det udtales [sådan](#).

2. Film: Different dialects of Greenland **(1 min.)**

Se [denne film](#) om forskellen på de tre sprog i Grønland (vestgrønlandsk – Kalaallisut, nordgrønlandsk – Inuktun og østgrønlandsk – Tunumiisut.) Sprogene er så forskellige, at det kan være svært for grønlændere fra forskellige egne at forstå hinanden.

NB: Filmen er på engelsk

3. Aktivitetsark: *Et billedskabende sprog* **(20 min.)**

Eleverne arbejder med aktivitetsarket *Et billedskabende sprog*. Hvis der er tid til det, kan I evt. også tage hul på aktivitetsarket *Polysyntetisk sprog* (se lektion 3). Der er en forenklet udgave af øvelserne på side 6 og 7 i elevhæftet.

Lektion 3: Ordstilling

Forberedelse

Print aktivitetsarket [Polysyntetisk sprog](#) ud til alle elever. Print aktivitetsarket [Ordstilling](#) ud til hver anden elev, og klip kortene fra hinanden som markeret. Det er en god idé at bruge papir i fem forskellige farver, så ordene i samme sætning får samme farve.

Lektionsplan

1. Aktivitetsark: [Polysyntetisk sprog](#) **(20 min.)**

Eleverne arbejder med aktivitetsarket *Polysyntetisk sprog*. Den findes i forenklet udgave på side 6 i elevhæftet.

2. Aktivitetsark: [Ordstilling](#) **(20 min.)**

Eleverne arbejder parvis med aktivitetsarket *Ordstilling*.

De skal flytte rundt med kortene til de ligger i den korrekte ordstilling.

3. Opsamling **(5 min)**

Lektion 4: Udtale

Forberedelse

Print aktivitetsarket *Udtaleøvelse* ud til alle elever.

Lektionsplan

1. Grønlands tv-avis (15 min.)

Start den seneste grønlandske tv-avis [Qanorooq](#) og se et indslag sammen med eleverne. Bed dem lægge godt mærke til det grønlandske sprog. Hvad lægger de mærke til? Kunne de forstå nogle af ordene?

2. Slideshow om grønlandsk udtale (15 min.)

Billedtekster

1. Det grønlandske sprog havde ikke et skriftsprog indtil missionærene kom til i 1721. I 1851 udgav missionæren Samuel Kleinschmidt den første retsstavning. Han brugte de latinske bogstaver – men der var en masse tegn, fx apostrof, cirkumfleks og tilde. I 1973 trådte en ny retsstavning i kraft som er mere enkel, og hvor ordene udtales præcis som de skrives.

2. I det grønlandske alfabet er der kun 16 bogstaver. På grønlandsk bruger man nemlig ikke b, c, d, f, h, w, x, y, z, æ, ø og å – bortset fra i låneord fra dansk, som for eksempel ordet hest – hiisti.

3. Der findes 13 konsonanter på grønlandsk. Det er g, j, k, l, m, n, ng, p, q, r, s, t, v. Hvis de står dobbelt, så ændres lyden af dem.

4. Der er kun tre vokaler. a, i og u. På skrift bruges også e og o, men i og e opfattes som én vokal, og det samme gør u og o. Vokalerne kan være korte og lange. Hvis de er lange skrives de dobbelt, og de udtales også langt.

5. Nogle af de bogstaver der på grønlandsk lyder allermest forskellige fra dansk, er disse:

q: der lyder som [gra] i ordet grammatik.

6. p: udtales som et dansk b.

k: udtales som et dansk g.

g: udtales blødt som i 'kage'.

7. t: udtales som et dansk d, medmindre det står foran i eller e, så udtales det som et dansk t.

8. ng er en konsonant, der udtales som i ordet lange.

9. rl og ll: udtales som den luftige læspende lyd, der kommer hvis du prøver at sige ordet slik med et h: shlik. Prøv også at hviske ordet "plet" – så kan du høre lyden efter pl.

3. Aktivitetsark: *Udtaleøvelse* (15 min.)

Prøv (fælles på klassen) at sige ordene fra aktivitetsarket [Udtaleøvelse](#).

Lyt til ordene [her](#). Fik I dem rigtigt? Prøv igen. Støt jer til side 8 i elevhæftet.

Ekstra: Har I tid til overs kan I øve flere grønlandske ord ved hjælp af [denne film](#) og/eller denne [hjemmeside](#).

Lektion 5: Non-verbal kommunikation

Forberedelse

Print aktivitetsarket [Interviewøvelse](#) ud til halvdelen af klassen.

Lektionsplan

1. Film: Mødet med Danmark (10 min)

Se denne [film](#) som er produceret af Foreningen Grønlandske Børn og MKSQ Media.

Filmen handler om grønlænderes første møde med Danmark og de kulturforskelle som de har oplevet.

2. Tal om filmen (10 min.)

- Hvad fortæller filmen om kulturforskellene mellem Danmark og Grønland?
- Var der noget der overraskede?
- Hvad fortæller filmen om det grønlandske sprog?

3. Aktivitetsark: Interviewøvelse uden ord **(15 min.)**

I Grønland bruger man ofte sine øjenbryn for at svare ja eller nej. Løfter man øjenbrynene, betyder det ja. Sænker man dem og rynker på næsen, betyder det nej.

Eleverne går sammen to og to og skal nu interviewe hinanden efter spørgsmålene på aktivitetsarket [Interviewøvelse](#). Den der svarer må kun svare ja eller nej med sine øjenbryn.

4. Tal om non-verbal kommunikation **(10 min.)**

- Hvilke eksempler på non-verbal kommunikation kender eleverne fra deres eget sprog?
- Kender eleverne eksempler fra andre sprog – hilsener eller andet?

Lektion 6: Oversættelse

Forberedelse

Print [plakaten](#) med grønlandsk parlør ud på A3-papir. Hæng den op i klassen.

Print aktivitetsarkene [Samtaleøvelse](#) og [Oversættelsesøvelse](#) ud til alle elever. Samtaleøvelsen findes også på side 11 i elevhæftet.

Lektionsplan

1. Aktivitetsark: [Samtaleøvelse](#) **(24 min.)**

I par skal eleverne øve disse korte samtaler på grønlandsk.

Vis evt. [parlør-plakaten](#) på tavlen imens.

I kan også høre den korrekte udtale [her](#).

NB. Eleverne bruger bare de danske tal for deres alder indtil videre.

2. Oversættelsesøvelse **(20 min.)**

Eleverne laver denne øvelse. De skal bruge [denne hjemmeside](#) til hjælp.

Man kan også slå enkelte ord op i [denne ordbog](#).

Lektion 7: Tallene

Forberedelse

Print aktivitetsarket [Taløvelse](#) ud til alle eleverne eller brug siden 13 i elevhæftet.

Lektionsplan

1. Fortæl om de grønlandske tal **(10 min.)**

Se [baggrundsteksten](#) samt side 12 i elevhæftet.

2. Aktivitetsark: Taløvelse

Eleverne arbejder med aktivitetsarket [Taløvelse](#) om de grønlandske tal. De findes også på side 13 i elevhæftet. **(20 min.)**

3. Film: Tallenes udtale **(15 min.)**

Se de sidste 40 sekunder af filmen [Lær grønlandsk på 1 minut](#).

Øv jer på at udtale tallene korrekt.

NB. Pigerne i filmen bruger betegnelsen arfinillit for tallet seks. Det er pluralis-formen af arfineq som bruges til mængdeangivelser. Flere af tallene kan siges på flere måder.

Lektion 8: Navne

Forberedelse

Print evt. oversigtsarket *Familiebetegnelser* ud.

Lektionsplan

1. Fortæl om grønlandsk navngivning **(20 min.)**

Brug [baggrundsteksten](#) eller side 14 i elevhæftet.

Vis [denne](#) oversigt over betegnelserne. Læg især mærke til hvordan navnene for søskende ændrer sig alt efter kønnet på deres store/små søskende.

Lad eleverne finde betegnelsen for sig selv.

Lyt til ordene [her](#).

2. Navnestatistik **(25 min.)**

Eleverne kigger i Grønlands Statistikbank under 'Navne'. I kan vælge at lave denne øvelse sammen på klassen.

Kan de fx finde ud af:

- Hvilke fem navne var de mest populære pigenavne sidste år.
- Hvilke fem navne var de mest populære drengenavne sidste år.
- Hvilket navn er der flest mænd der hedder?
- Hvilket navn er der flest kvinder der hedder?

Ekstra: På [denne hjemmeside](#) kan I finde betydningen på nogle af de grønlandske navne.

Lektion 9: Quiz

Forberedelse

Fjern alle navneskilte og plakater med grønlandske ord fra klasseværelset.

print aktivitetsarket [Quiz](#) ud til alle elever.

Lektionsplan

1. Quiz: Hvor mange ord har I lært? **(30 min.)**

Eleverne arbejder med aktivitetsarket [Quiz](#).

2. Opsamling. **(15 min.)**

Hvor mange ord havde de lært.

Snak på klassen om:

- Hvad synes de om det grønlandske sprog. Hvad er svært? Hvad er nemt?
- Er der noget der har overrasket dem?
- Har de lyst til at lære mere grønlandsk?